

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2023, 7(3): 355-371.

DOI: [10.26677/TR1010.2023.1280](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1280)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Türkçe Gazete Yayınlarında İklim Değişikliği ve Turizm*

Dr. Barış TURAN, Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış Turizm Fakültesi, Kars, e-posta: baris.turan@kafkas.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8664-6763>

Dr. Öğr. Üyesi Özgür ÇALKIN, Kafkas Üniversitesi, Sarıkamış Turizm Fakültesi Kars, e-posta: ozgur.calkin@kafkas.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5709-7542>

Öz

Çağımızın en önemli küresel sorunlarından biri haline gelen iklim değişikliği, pek çok sektörde olduğu gibi turizm sektörü üzerinde de hem etkisini göstermekte hem de sektöre bağlı gerçekleşen faaliyetlerden etkilenmektedir. Turizm sektörü ile iklim değişikliği arasındaki bu iki yönlü ilişki turizm literatüründe sosyal, ekonomik ve ekolojik açıdan da tartışılmaktadır. Bilimsel çalışmaların yanı sıra iklim değişikliği konusunda toplumsal bir farkındalığın oluşması da önem arz etmektedir. Kitle iletişim araçları ise bu farkındalığın oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, kitle iletişim araçlarından biri olan gazetelerde turizm ve iklim değişikliğine ilişkin haberleri incelemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Türkiye'de en yüksek tiraja sahip 10 gazetenin internet siteleri üzerinden 2022 yılı 15 Ağustos-15 Eylül tarihleri arasında iklim değişikliği ve turizme ilişkin içeriklere sahip haberler incelenmiştir. Erişilen 187 haber metni üzerinde karma içerik analizi yapılmıştır. Sonuçlar, doğrudan iklim değişikliği ve turizm ile ilgili sınırlı sayıda haber (13 haber) olduğunu göstermiştir. İklim değişikliği ile ilgili haberlerin ise daha çok kuraklık, orman yangınları, biyoçeşitlilik kaybı gibi iklim değişikliğinin genel etkileri, iklim değişikliğinin insan ve diğer canlı türleri üzerindeki etkileri ve sıcaklık artışı kapsamında ele alındığı tespit edilmiştir. Turizm ve iklim değişikliğini bir arada ele alan sınırlı sayıda haber metni, iklim değişikliğinin genel etkilerine ilişkin haberlerle içerik olarak paralellik göstermiştir.

* Bu çalışma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Uluslararası Avrasya İklim Değişikliği Kongresi'nde (EURACLI'2022) özet bildiri olarak yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İklim Değişikliği, Kitle İletişim Araçları, Gazeteler, İçerik Analizi.

Makale Gönderme Tarihi: 31.05.2023

Makale Kabul Tarihi: 01.09.2023

Önerilen Atıf:

Turan, B. ve Çalkın, Ö. (2023). Türkçe Gazete Yayınlarında İklim Değişikliği ve Turizm, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3): 355-371.

© 2023 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2023, 7(3): 355-371.

DOI: [10.26677/TR1010.2023.1280](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1280)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Climate Change and Tourism in Turkish Newspaper Publications

Dr. Barış TURAN, Kafkas University, Sarıkamış Faculty of Tourism, Kars, e-mail: baris.turan@kafkas.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8664-6763>

Assistant Prof. Dr. Özgür ÇALKIN, Kafkas University, Sarıkamış Faculty of Tourism, Kars, e-mail: ozgur.calkin@kafkas.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5709-7542>

Abstract

Climate change, which has become one of the most important global problems of our age, both shows its effect on the tourism sector, as it does in many sectors, and is affected by the activities carried out depending on the sector. This two-way relationship between the tourism sector and climate change is discussed in the tourism literature from social, economic and ecological perspectives. In addition to scientific studies, it is also important to create a social awareness about climate change. Mass media plays an important role in creating this awareness. In this context, the aim of the study is to examine the news about tourism and climate change in newspapers, which is one of the mass media. In line with the purpose of the research, the news with content on climate change and tourism on the websites of 10 newspapers with the highest circulation as of June-July 2022 in Turkey were examined in a one-month period. Mixed content analysis was performed on accessed 187 news texts. The results showed that there are limited number of news (13 news) directly on climate change and tourism. It has been determined that the news about climate change is mostly handled within the scope of general effects of climate change such as drought, forest fires, loss of biodiversity, the effects of climate change on human health and other living species, and temperature increase. The limited number of news texts that deal with tourism and climate change together have shown parallelism in content with the news about the general effects of climate change.

Keywords: Tourism, Climate Change, Mass Media, Newspapers, Content Analysis.

Received: 31.05.2023

Accepted: 01.09.2023

Suggested Citation:

Turan, B. and Çalkın, Ö. (2023). Climate Change and Tourism in Turkish Newspaper Publications, *Journal of Turkish Tourism Research*, 7(3): 355-371.

© 2023 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Turizm destinasyonlarının çekiciliği üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkisi bulunan, turistlerin karar verme sürecini etkileyen ve turizm için hassas bir doğal sermaye faktörü olarak değerlendirilen iklim ve turizm ilişkisi uzun yıllardır ilgi görmektedir (Hall, 2008). İklimin pek çok alanla sıkı bir ilişkisi bulunmakta, bunlardan biri ise hava koşullarına uygun aktivitelerin yapıldığı ve iklimin sağladığı doğal çekiciliklerin sunulduğu turizm sektörüdür. Turizm faaliyetleri iklim olaylarının elverişli olduğu durumlarda yapılabildiğinden, iklimde meydana gelebilecek bir değişikliğin sektörün dinamiklerini etkileyeceği açıktır. Günümüzde ise bu etkiler özellikle kıyı ve kış turizm türlerinde görülmeye başlanmıştır (Aydemir ve Şenerol, 2014). Turistik ürünlerin sunulduğu birçok destinasyon (kış turizmi, kıyı turizmi vb.), popüleritesini uygun iklim şartlarına borçludur (Amelung vd., 2007). Ancak iklim değişikliği turizm üzerindeki etkisini artırmakta ve kitle turizmine tehdit oluşturmaktadır. Deniz seviyelerindeki yükselme nedeniyle plajların sular altında kalma riski, su baskını, seller ve fırtınaların görülme sıklığı, kıyı erozyonları nedeniyle plaj alanlarının yok olma tehlikesi, su kaynaklarına erişimin azalması ve aşırı sıcaklıklar nedeniyle meydana gelebilecek sağlık sorunları, iklim değişikliğinin olası sonuçları olarak görülmektedir (Sevim ve Ünlüöner, 2010).

İklim değişikliği sadece günümüzde değil, 1980'lerin başından beri gündemde yer alan bir konudur. Geçmişten günümüze fosil yakıtlara olan bağımlılık ve ormansızlaşma artmış bu da sera gazlarının daha çok artacağına yönelik endişeleri beraberinde getirmiş ve iklim değişikliği küresel bir sorun olarak tartışılmaya başlanmıştır (Bayazıt, 2018). Dünya bir yıl yüksek yağış alırken diğer yıl sıcaklık ve kuraklıkla geçmektedir. Bu durumun nedeni araştırıldığında ise uzun zamandır süregelen iklim değişikliği ve küresel ısınma gibi doğal afetlerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle son zamanlarda kitle iletişim araçlarında sıkça yüksek sıcaklık, kuraklık, sel, orman yangınları gibi haberler yayınlanmaktadır (Aydemir ve Şenerol, 2014).

İklim değişikliğini ve turizme etkilerini hafifletmeye ilişkin politika yapımcılar özellikle işletmeler ve turistler üzerine yoğunlaşmış, iklim sistemini etkileyen turizm anlayışının ve buna yönelik turist davranışlarının etkileri üzerinde durulmuştur. Diğer taraftan Birleşmiş Milletler ve Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) gibi kuruluşlar ise turizm ve iklim değişikliği konularında tüm toplumu ilgilendiren çalışmalar yapmaya başlamıştır. Örneğin, IPCC'nin ilk değerlendirme raporu turizme değinmemiş, ikinci raporunda ekosistem üzerinden, üçüncü raporunda turizmi, ülkelerin etkilenebileceği sektörler arasında yer vermiş, yayınlanan dördüncü ve beşinci değerlendirme raporuyla birlikte turizme ve ilgili konulara büyük ölçüde yer vermeye başlamış, altıncı ve son raporunda ise turizm, iklim değişikliğinin etkileyeceği ana konular arasında değerlendirilmiştir (IPCC, 2022). Bununla birlikte iklim değişikliği ve turizm arasındaki ilişkiye son birkaç yıldır bilimsel çalışmaların, konferansların ve UNWTO, WTO, IPCC gibi uluslararası örgütlerin bu konudaki raporlarının yayınlanmasıyla dikkat çekilmiş ve iklim değişikliğinin önemsenmesi gereken bir konu olarak ifade edilmeye başlanılmıştır (Becken ve Hay 2007; Hall, 2008).

IPCC tarafından yapılan bilimsel çalışmalar çağımızda yaşanan iklim değişikliğinin temel sebebinin insan faaliyetleri olduğuna işaret etmektedir (IPCC, 2014). Bu açıdan bilimsel çalışmaların yanı sıra iklim değişikliği konusunda toplumsal bir farkındalığın oluşması da önem arz etmektedir. Kitle iletişim araçları ise toplumsal farkındalığın oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla akademik çalışmalar ve uluslararası örgütlerin raporu tek başına toplumsal bir farkındalığın oluşmasına yetmemektedir. Bununla birlikte iklim değişikliği başta olmak üzere etkilediği alanlarla beraber bir kamuoyu tartışmasının yaratılması ve bu konuların tüm kitle iletişim araçlarında işlenmesi gerektiği düşünülmektedir (Hall, 2008). Nitekim toplumsal bilinç ve farkındalık oluşmasında kitle iletişim araçlarının etkisi tartışılmazdır. Bu

nedenle araştırmanın konusu Türkçe gazete yayınlarında iklim değişikliği ve turizm olarak ele alınmış, gazetelerin bu konulara yaklaşımı, bunları ne sıklıkta ve nasıl işlediği araştırılmak istenmiştir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve TURİZM İLİŞKİSİ

Başlarda iki farklı konu olarak ele alınıp işlenen iklim değişikliği ve turizm, daha sonralarda ise birbiriyle ilişkili ve birbirini etkileyen iki önemli faktör olduğu uzmanlarca anlaşılmış ve aralarındaki bağlantı incelenmeye başlanmıştır. İklim değişikliği bağlantılı olduğu birçok sektörü etkilemektedir. Özellikle turizm gibi çevreyi kaynak olarak kullanan bir sektörün bu süreçten etkilenmesi kaçınılmazdır. Atmosferde biriken sera gazlarının yol açtığı ısınma ve beraberinde gelen iklim değişikliği hem doğal hayatı ve çevreyi hem de tarım, turizm, enerji gibi ekonomik faaliyetleri etkilemeye başlamıştır (Bayazıt, 2018).

İklim değişikliği, insan faaliyetleri sonucunda atmosfer bileşiminin bozulmasıyla iklimde meydana gelen değişikliklerdir (UNFCCC, 2022). İklim, turizme girdi sağlayan birçok unsuru (doğal yaşam, kıyı alanları, biyolojik çeşitlilik, su, orman alanları vb. gibi) belirlemektedir. Bu nedenle iklimde meydana gelebilecek değişimlerin turizmin mekânsal dağılımını, konaklama süresini ve seyahatlerin zamanlamasını etkileyeceği açıktır (Bayazıt, 2018). Çünkü turizm çevresel, sosyoekonomik ve iklim değişikliğinden hızlı bir şekilde etkilenen ve aynı zamanda antropojenik iklim değişikliğine katkı sunan, iklime son derece duyarlı bir sektör konumundadır (Scott, Gössling ve Hall, 2012). Turizm sektörü hem iklim değişikliğinden etkilenmekte hem de seyahat, konaklama ve diğer turistik faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyonları yoluyla iklim değişikliğini etkilemektedir (Becken ve Hay, 2007).

Turizm, küresel olarak önemi giderek artan ve yıllık %5 seviyelerinde büyüyen bir ekonomik sektördür (UNWTO, 2018). Büyüyen ekonomik değerinin yanında emisyonları da büyümekte, çevreye, doğaya ve iklime olan etkisi giderek artmaktadır (Becken vd., 2020; Lenzen vd., 2018). Turizm sektörü ulaşım, konaklama, yeme-içme ve diğer turizm faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu faaliyetlerden kaynaklanan emisyonların, özellikle ulaşımın küresel emisyonlar içerisindeki payı kayda değerdir (Scheelhaase ve Grimme, 2007). Öyle ki yapılan araştırmalarda turizm sektörünün sera gazı salınımının %75'i seyahatlerden, %21'inin ise konaklamadan kaynaklandığı belirlenmiştir (Bayazıt, 2018). Turizm sektörünün bugün küresel emisyonların yaklaşık %8'inden sorumlu olduğu tahmin edilmektedir (WTTC, 2021). Konaklama ve seyahat alanlarında turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılan enerjinin büyük çoğunluğunun fosil yakıtlardan oluştuğu ve bunun da sera gazı emisyonlarına neden olduğu belirtilmektedir (Scott, Peeters ve Steffan 2010). Sadece turistik amaçlı ulaşım ile ilgili emisyonların 2030 yılında 2016 yılı seviyelerine göre %25 oranında artması beklenmektedir. Bu değer 2030 yılında küresel emisyonlar içinde %5,3'lük bir oranı temsil edeceği öngörülmektedir (UNWTO-ITF, 2019). Diğer taraftan varlığı biyoçeşitliliğe, doğal kıyı şeritlerine, çekiciliklere, doğal kaynaklara ve doğanın diğer güzelliklerine bağlı olan turizm, iklim değişikliğinin etkileri altındadır (Gössling ve Hall, 2006). İklim değişikliği, turizm destinasyonlarının rekabet edilebilirliğini ve ana turizm pazarı segmentlerinin (kıyı, kış turizmi gibi) sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir (Scott vd., 2012).

Turizm sektörü ile iklim değişikliği arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar giderek artmakta ve literatürde önemli araştırma konularından biri olarak öne çıkmaktadır (Aygün ve Baycan, 2020; Bayazıt, 2018; Buckley, 2008; Dubois ve Ceron, 2006; Gössling ve Freitas, 2008; Gössling, 2009; Hall, 2008; Hall ve Gössling, 2019; Scott, Scott ve Lemieux, 2010; Li, Song ve Li, 2016; Scott, Lopes ve Simoes, 2019). Diğer taraftan İklim değişikliğinin turizm sektörünü birçok farklı mekanizma yoluyla etkilediği ifade edilmektedir (Berrittella vd., 2005; Buckley, 2011; Becken vd., 2020; Dickinson ve Wilkes, 2010; Dube ve Nhamo, 2019; Gössling ve Buckley, 2016; Hares, Scott vd.,

2012; Steiger vd., 2019). Dolayısıyla literatürde iklim değişikliğinin turizmi ciddi bir şekilde etkilediğine yönelik görüş birliği oluştuğunu söylemek mümkündür.

Mevcut destinasyonlarda turizm sezonlarının uzunluğu ve sezonların kalitesindeki olumsuz değişiklikler iklim değişikliğinin turizme doğrudan etkisi olarak gösterilmektedir. Dolaylı etkileri ise biyoçeşitlilik kaybı, su kapasitesinin düşmesi, kuraklık, doğal estetiğin kaybolması, doğal afetlerdeki artış, alt yapı zararları, bulaşıcı hastalık, artan sigorta ve güvenlik maliyetleri gibi turist hareketliliğini kısıtlayıcı sorunlar olarak ifade edilmektedir. Diğer taraftan, iklim değişikliğinin turizm hareketlerini sera gazı emisyonlarının azaltım politikasından dolayı etkileyebileceği tahmin edilmektedir. Özellikle uzun mesafeli taşımacılık yapan havayolu şirketlerinin iklim değişikliği politikalarından kaynaklanan taşıma maliyeti ve çevreci davranışlar gibi faktörlerden olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Ayrıca iklim değişikliği sonucu yaşanacak sıcaklık artışının ekonomik büyümeye zarar vereceği, bunun da kişi başı harcanabilir geliri azaltacağı ve turizm sektörünün ise bundan olumsuz etkileneceği öngörülmektedir (UNWTO ve UNEP, 2008; UNWTO-ITF, 2019).

Yapılan araştırmalarda iklim değişikliğinin turizmin geleceği üzerinde yaygın sonuçları olacağı tespit edilmiştir. Bununla birlikte Başarır ve Çakır (2015) beş Avrupa ülkesi (Türkiye, İtalya, Fransa, İspanya ve Yunanistan) için yaptığı çalışmanın sonucunda sera gazı salınımı ile turizmde enerji tüketimi arasındaki doğrusal ilişkiyi ortaya koymuştur. Turizm sektörüne ilişkin konularda analizler yapan İspanyol Mabrian Technologies şirketi, oluşturduğu 'İklim Algılama Endeksi'ne göre, aşırı sıcaklıklar ve bunaltıcı havaların turistlerin gelecekte seyahat tercihlerini gözden geçirmelerine neden olabileceğini belirtmiştir (<https://www.turizm gazetesi.com>). İklim değişikliğinin turizm destinasyonları ve turistik faaliyetler üzerindeki etkisinin turist davranışlarını da değiştireceği ifade edilmektedir (Scott vd., 2019). Çünkü destinasyonlardaki çevresel çekicilikler turist için seyahat motivasyonu ve destinasyon tercih sebebidir (Hall, Scott ve Gössling, 2011). Scott vd., (2012) kişisel ve seyahat masraflarının iklim değişikliğinden etkilenebileceğini vurgulamıştır.

Küresel bir doğal afet olan iklim değişikliği Türkiye'deki birçok alan ve sektörü de etkileyecektir. Türkiye, bölgesel olarak kurak bir alanda olup, yaklaşık yüzde 70'lik bölümü su açığı bulunan yarı kurak ve yarı nemli arazilerden oluşmaktadır (Türkeş, 2013). Akdeniz Havzasında yer alan Türkiye'nin, küresel ısınmadan ciddi şekilde etkileneceği ve bölgedeki turist akımının değişeceği merkezlerden biri olacağı işaret edilmektedir (UNWTO, 2009). Nitekim Scott vd., (2019) iklim değişikliğine karşı küresel turizm hassasiyetini belirlemek adına 181 ülkenin turizm sektörü üzerinde ulusal ve uluslararası etkisini temsil eden ve 7 göstergede birleştirilen "Turizm için İklim Değişikliği Kırılganlık Endeksi"ni oluşturmuşlardır. Bu doğrultuda Afrika, Güney Asya, Orta Doğu, Hit ve Pasifik Okyanusları ve Karayipler endeks puanlarına göre en hassas ve savunmasız sıcak alanlar olarak belirlenmiştir. Endeks puanı 77-88 arasında olan Türkiye'nin ise turizmde iklim değişikliği durumunun orta riskte yer aldığı tespit edilmiştir. Ancak insan faaliyetleri sonucunda her geçen yıl değişen iklim olayları ve artan küresel ısınmayla birlikte risk durumu da değişecektir. Başta IPCC/AR5 Raporu olmak üzere bilimsel ve güncel çalışmalar Türkiye'nin yakın gelecekte daha kurak, daha sıcak ve yağışlar konusunda daha belirsiz bir iklim yapısına sahip olacağını ortaya koymaktadır. Bilimsel çalışmalarda Türkiye'nin, kuraklık, çölleşme, orman yangınları ve bunlara bağlı ekolojik bozulmalar gibi iklim değişikliğinin olumsuz yönlerinden etkileneceği ve bu durumun turizm faaliyetlerini de etkileyeceği tahmin edilmektedir (<https://www.iklimin.org/>). Söz konusu bilgiler, iklim değişikliği ve etkileyeceği alanlar konusunda hem küresel çapta hem de Türkiye özelinde bir an önce önlemler alınması gerektiğinin altını çizmektedir.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve TURİZM

İklim değişikliğinin yarattığı sonuçlar itibariyle bugün tarımdan gıda güvenliğine, su kıtlığından doğal afetlere ve ekonomiden sanayiye kadar birçok alan ciddi şekilde etkilenmektedir. Günümüzde etkisini pek çok alanda hissettiren ve etkileri giderek artan iklim değişikliğinin, bilimsel çalışmaların ve konferansların yanı sıra küresel gündemin de en önemli konularından biri haline gelmiş olması beklenmektedir. Birleşmiş milletler protokollerle (Kyoto Protokolü), çeşitli uluslararası anlaşmalarla (Paris Anlaşması) ve gerçekleştirdiği Taraflar Konferanslarıyla (Conference of Parties/COPs) konuyu uluslararası gündemde tutmaya ve konuya ilişkin çözümler üretmeye çalışmaktadır (<https://www.iklimin.org/>).

İklim değişikliğinin bir başka ifadeyle iklim krizinin ciddi boyutlarının ortaya çıkmasıyla Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) ve Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) gibi uluslararası kuruluşlar bir araya gelerek İklim Değişikliği ve Turizm Konferansı düzenlemiştir. İlki 2003'te ikincisi 2007'de düzenlenen konferansların amacı, iklim değişikliğinin turizm sektörü üzerindeki etkileri konusunda yüksek düzeyde bir farkındalık oluşturmaktır. Konferanslarda iklim değişikliğinin etkileri, turizme etkileri, azaltım önlemleri, aktörlerin sera gazı azaltımı üzerindeki sorumlulukları turizm sektörünün iklim değişikliğine duyarlılığı ve entegrasyonu tartışılmıştır (Aygün ve Baycan, 2020). Bir diğer uluslararası kuruluş olan IPCC iklim değişikliği raporlarında turizme her zamankinden çok daha fazla vurgu yapılmaya başlanmıştır (Hall, 2008). İklim değişikliği konusunda gerçekleştirilen konferansların ve yapılan çalışmaların kamuoyuna doğru ve anlaşılır bir şekilde aktarılması, iklim değişikliğinin etkilerinin anlaşılmasında ve çözümünde yer alacak bilinçli bir toplum oluşturmak adına büyük önem teşkil etmektedir. Toplumsal ölçekte farkındalığın artırılması bireysel, toplumsal ve yönetsel adımların doğru atılması için gerekli görülmektedir (Demircan vd., 2016). Bu noktada kitle iletişim araçları devreye girmektedir. Medyanın toplum üzerindeki etkisi bilinse de topluma hangi haberlerin ne amaçla aktarıldığı ve bazı haberler özelinde bu etkinin olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğu ise tartışılmaktadır.

Medyadan topluma seçilmiş, şekli değiştirilmiş ve biçimlendirilmiş enformasyon akışı sürmektedir. Bu enformasyonlar, olup bitenler hakkında insanlar için temel bilgi kaynağı olarak ifade edilmektedir. Medya kimi zaman kendi belirlediği gündemi halkın gündemi yaparken, kimi zaman da toplumun önem verdiği konuları ele almaktadır. Ancak kitle iletişim araçları hakkında önemli bir varsayımdan bahsedilmektedir. Buna göre, kitle iletişim araçları insanlara ne düşüneceklerini söylemeden ziyade ne hakkında düşüneceklerini anlatmada başarılı olmaktadır (Tekinalp ve Uzun, 2004). Kitle iletişim araçları sağladığı bilgilerle kamuoyunu aydınlatan, çeşitli konuların önemine vurgu yapan ve gündeme taşınması gereken haberleri derleyip okuyuculara sunan önemli veri araçlarıdır. Ancak, iklim değişikliği konusundaki yanlış bilgi ve dezenformasyonların yaygın olması, iklim kriziyle mücadelede ilerlemenin önündeki en büyük engel olarak ifade edilmektedir. Haberlerdeki yanlış ve yanıltıcı içerikler, iklim değişikliği konusundaki çözümlere ilişkin algıyı çarpıtmakta, kafa karışıklığına, çoğu zaman eylemde gecikmelere ve hatta zararlı eylemlere neden olmaktadır (UNFCCC, 2022). İklim değişikliği ve iklim bilimi konularının kasıtlı olarak baltalanması, yanıltıcı söylem ve yanlış bilgi akışının olması, bu konularda bilimsel fikir birliğinin sağlamamasının, belirsizliğin, risk ve aciliyetlerin göz ardı edilmesinin önünü açmaktadır (IPCC, 2022).

Yapılan bilimsel çalışmalar ve ilgili kuruluşların raporlarına göre iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin gelecekte daha şiddetli, daha yaygın ve hızlı bir şekilde görüleceği, tüm bölge ve sektörlerin bu durumdan etkileneceği yönünde görüşler belirtilmektedir. Dolayısıyla iklim değişikliği konusunun uluslararası gündemin önemli ve öncelikli sorunlarından biri haline

gelmesi beklenmektedir (Demiralp, 2022). Esasen zaman zaman iklim değişikliği konusu gündemde kendisine yer bulabilmektedir; ancak devamlılık açısından bir istikrar görmek zordur. Bu konu bazen siyasi tarafların ve hükümetlerin gündemine gelmekte ve kamuoyunda kendisine yer açmaktadır. Örneğin Birleşik Krallık hükümeti tarafından görevlendirilen eski bir Dünya Bankası baş ekonomisti, iklim değişikliği ekonomisi üzerine 2006 yılında bir inceleme yayınlamıştır. Daha sonra bu inceleme medyada önemli bir ilgi uyandırmıştır. Öyle ki Birleşik Krallık'taki The Observer gazetesi 'Gezegeni insanlıktan kurtarmak için on yıl' şeklinde incelemeyi kapsayan bir manşet yayınlamıştır (Hinsliff, 2006). Türkiye'de ise iklim değişikliği konusunun medyada kendine yeterince yer bulabildiğini, bazen gündeme gelse de toplumsal bir farkındalık ve politika yapıcılar üzerinde baskı yaratacak düzeyde gündemde kalabildiğini söylemenin zor olduğu ifade edilmektedir (Uzunoglu ve Karaca, 2021).

İklim değişikliği, insanların şu an hissetmeye başladığı gelecekte ise daha şiddetli bir şekilde karşı karşıya kalacağı, sonuçları tüm insanlığı etkileyecek ve yaşam biçimleri üzerinde değişikliklere neden olacak küresel bir krizdir (Lopez ve Simoes, 2019). İnsanların dinlenmek ve eğlenmek için katıldığı turistik faaliyetler de elbette bu durumdan etkilenecektir. Buna karşın iklim değişikliği riskleri ve ulusal iklim değişikliği stratejileri, turizm kalkınma planları içerisinde yeterince dikkate alınmamakta ve bu durum turizmin geleceğini tehlikeye atmaktadır. Bununla birlikte bu küresel felaketin turizme etkilerini sadece kanun ve politikalarla durdurmak mümkün gözükmemekte, bu konuda küresel toplumun tepkilerine ihtiyaç duyulmaktadır (Scott vd., 2019).

İklim değişikliği hususunda bir kamuoyu ve toplumsal farkındalığın oluşturulması ihtiyacı İkinci Uluslararası İklim Değişikliği ve Turizm Konferansı'nda turizm sektöründe yer alan aktörlerin önemsemesi beklenen gereklilikler olarak dile getirilmiştir. Bu bağlamda uluslararası kuruluşlar iklim değişikliğinin nedenleri ve etkileri konusunda araştırma ve iletişim ağıları aracılığıyla turizm paydaşlarının bilgilendirilmesi, farkındalık edinilmesi, müdahale süreçlerine dahil edilmesi ve sorumlu davranışlara teşvik edilmesi konularında çağrıda bulunmaktadır (UNWTO ve UNEP, 2008). Benzer şekilde Birleşmiş Milletler İklim Eyleminde (2022) de iklim değişikliği ile ilgili daha etkili ve güvenilir içerikler oluşturulmasının önemine vurgu yapılmış, iklim değişikliği konusundaki bilgilendirmelerin bilimsel bilgilere dayalı olması (kaynakların kontrol edilmesi, yanlış bilginin önüne geçilmesi, yeşil etiketinin doğru işletmeler için kullanılması, güvenli uzmanlar), sorun ve çözümlerin birlikte iletilmesi (bir hikâyenin gerçeğe dönüştürülmesi, insanların cesaretlendirilmesi, eşitsizlik ve adalet vurgusu, tüm kesimlerin sesi olmak) ve harekete geçirici eylemde bulunulması (durumun aciliyetinin vurgulanması, ilgiyi artırmak, gençlere ulaşmak, çözümlere odaklanmak) konularına dikkat çekilmiştir. Bilgilerin kamuoyuna aktarımında ve paylaşımında kilit rol oynayan medyanın iklim değişikliği konusunu gündemine taşıması, konunun toplum tarafından anlaşılması açısından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma, araştırma problemine dayalı olarak yorumlayıcı bir yaklaşımın benimsendiği, çalışma koşullarına bağlı olarak sürecin esnek tutulabildiği bir araştırma yöntemi olarak bilinen nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir (Merriam, 2015). Yorumlama gerektiren zengin verilerle uğraşırken başvurulan nitel araştırma yönteminde gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman inceleme (gazete, belgesel, röportaj dökümleri, ders kitapları, televizyon programları, şirket broşürleri, web siteleri, sosyal medya içerikleri, günlükler, reklamlar) gibi sözlü, görsel ya da doküman verilerine dayalı araştırma tekniklerinden faydalanılmaktadır (Schreier, 2012). Bu kapsamda araştırma süreci Creswell (2002)'in önermiş olduğu veri toplama prosedürleri dikkate alınarak yürütülmüştür. Öncelikle araştırma problemi belirlenmiş ve ayrıntılandırılmış, veriler gazetelerin internet sitelerinden toplanıp sınıflandırılmış, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde karma içerik analizi tekniğinden

faidalanılmıştır. İçerik analizi, medyadaki iletişim içeriğinin etkilerine artan ilgiyle birlikte sıklıkla kullanılan, metinlerden kullanım bağlamlarında tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kelimeleri, cümleleri ve metin içi ilişkileri değerlendiren bir araştırma tekniği olarak tanımlanmaktadır (Krippendorff, 2004). İçerik analizinde araştırma kapsamında elde edilen metinlerin içerdiği konuların tutarlılığı ve anlamı ortaya çıkarılmaktadır (Kümbetoğlu, 2020). Nitel içerik analizinde araştırma probleminde belirlenen bağlama bağlı kalınarak metinlerdeki gizli anlamlara odaklanılmakta ve çıkarımlarda bulunmak amaçlanmaktadır; nicel içerik analiziyle ise açık anlama odaklanılarak nitel analizdekinden daha az çıkarımda bulunarak nitel dokümanların sistematik olarak tanımlanması amaçlanmaktadır (Schreier, 2012).

Araştırmanın ilk aşamasında araştırma probleminin belirlenmesi için literatür taraması yapılmıştır. Dünya gündeminde sıklıkla işlenen iklim değişikliği, diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektörü açısından da meydana gelen sorunların ve çözüm önerilerinin tartışılması gereken bir konu haline gelmiştir. Arz kaynakları iklim şartlarına bağlı oluşan turizm sektörü, iklim değişikliğiyle karşılıklı bir etkileşim içerisindedir. Bu etkileşim çerçevesinde sektör, bir taraftan bünyesinde gerçekleştirilen faaliyetlerde iklimsel etkilerden faydalanırken, diğer taraftan da faaliyetler aracılığıyla iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine katkı sağlamaktadır. Turizm sektörünün iklim değişikliği konusunda sorumlu davranması, çözüm odaklı yaklaşımlar sergilemesi, bu konuyu gündeminde tutması, yeni iş ve faaliyetlerinde iklim değişikliğini dikkate alması sektörün sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda turizm sektörünün Türkiye gündeminde, kamuoyunun bilgilendirilmesi açısından oldukça etkili olduğu bilinen gazete yayınlarında ne sıklıkta ve nasıl ele alındığı bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Araştırma problemi doğrultusunda araştırma soruları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1. Tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberleri ne kadar yer almıştır?
2. Tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberleri gazetenin hangi başlığında verilmiştir?
3. Tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberleri nasıl içeriklere sahiptir?
4. Tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberlerin özellikleri nasıl ele alınmıştır?

Araştırma soruları oluşturulduktan sonra araştırmanın örnekleme belirlenmiştir. Örneklem belirlenirken Demircan vd., (2016) temmuz-aralık ayları arası altı aylık bir dönemde iklim değişikliği ile ilgili haber ve köşe yazılarının yayınlandığı yazılı basın türlerini incelediği araştırma sonuçları dikkate alınmıştır. Nitekim araştırma sonuçlarında yazılı basın kaynakları içerisinde iklim değişikliği haberlerinde gazetelerin egemen bir konumda olması ve iklim değişikliği ile ilgili haberlerin en fazla ağustos ayında yayınlandığı belirtilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışma kapsamında gazeteler araştırma konusu olarak seçilmiş, haber taraması ise Ağustos (15 Ağustos-15 Eylül 2022) ayını da kapsayacak şekilde yapılmıştır. Taramaya konu olan gazeteler, gazete tirajı yayınlayan bir sitede yer alan haziran-temmuz ayı istatistikleri dikkate alınarak en yüksek tirajlı ilk 10 gazete olarak belirlenmiştir (<https://www.gazeteler.tv>). Araştırma yapılırken her bir gazete sitesinde “iklim değişikliği”, “küresel ısınma”, “turizm”, “turist” anahtar kelimelerinin yansira iklim değişikliği ve turizmle ilişkili haber içeriklerinde yer alacağı öngörülen “Kültür ve Turizm Bakanlığı” ve “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” ifadeleri yazılarak tarama yapılmıştır. Elde edilen veriler Microsoft Office Word programında tablo yardımıyla listelenmiş, tekrarlanan konu, kavram ve öneriler belirlenerek gruplandırılmıştır (Kümbetoğlu, 2020). Ardından metinlerdeki

anlamaların ve içerikte olmayan anlamların ortaya çıkarılması amacıyla manuel kodlama yoluyla kod, kategori ve temalardan faydalanılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

İlgili anahtar kelimeler yazılarak yapılan bir aylık tarama sonucunda 534 sayfalık haber metnine erişilmiştir. Erişilen 302 haber metni incelenerek “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” kategorisinde yer alıp da bu çalışmanın kapsamında olmayan konular hakkında yazılmış 63 haber metni (TOKİ sosyal konut projesi, siyasi, iş ilanı, ihale, yapı-imar haberleri), anahtar kelimeler geçmesine rağmen ana teması farklı konular olan haberler (32 adet) ve aynı gazetede aynı içeriğe sahip haber metinleri (20 adet) değerlendirmeye alınmamıştır. Haber metinleri üzerinde yapılan ön okumalar ve elemeler sonrası geriye kalan 187 haber metni içerik analizine tabi tutulmuştur. Gazeteler “G1, G2...G10” şeklinde kodlanmıştır. Yapılan içerik analizleri sonucu elde edilen betimsel analizlere aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 1. Gazete ve Konulara Göre Haber Sayıları

	İD		KI		Turizm		Turist		ÇŞİDB		KTB		AKGH		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
G1	11	18,6	5	19,2	6	13,9	-	-	11	35,4	4	50	1	11,1	38	20,3
G2	3	5	1	3,8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11,1	5	2,6
G3	16	27,1	2	7,6	1	2,3	-	-	1	3,2	-	-	1	11,1	21	11,7
G4	18	30,5	8	30,7	9	20,9	1	9	10	32,5	-	-	4	44,4	50	26,7
G5	3	5	-	-	1	2,3	-	-	-	-	-	-	1	11,1	5	2,6
G6	2	3,3	7	26,9	18	41,8	10	90,9	3	9,6	3	37,5	-	-	43	22,9
G7	1	1,6	-	-	2	4,6	-	-	6	19,3	-	-	-	-	9	4,8
G8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12,5	-	-	1	0,5
G9	5	8,4	3	11,5	4	9,3	-	-	-	-	-	-	1	11,1	13	6,9
G10	-	-	-	-	2	4,6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Toplam	59	-	26	-	43	-	11	-	31	-	8	-	9	-	187	100

İD: İklim değişikliği, **KI:** Küresel Isınma, **ÇŞİDB:** Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, **KTB:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, **AKGH:** Anahtar Kelimelerin Geçmediği Haberler

Haber taraması sonucunda elde edilen haberlerin anahtar kelimelere göre kategorizasyonu ve gazetelere göre dağılımına Tablo 1’de yer verilmiştir. Buna göre “iklim değişikliği”, “küresel ısınma”, “turizm”, “turist”, “Kültür ve Turizm Bakanlığı”, “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” anahtar kelimeleri yazılarak elde edilen ve ilgili anahtar kelimeler olmamasına rağmen araştırma konusu ile alakalı olan haber içeriklerine en çok G4 (%26,7) ve G6 (%22,9) gazetelerinde rastlanırken en az içeriğe G10 (%1) ve G8 (%0,5) gazetelerinin yer verdiği tespit edilmiştir. Anahtar kelimelere göre haber sayıları dikkate alındığında ise en çok haber içeriğinin “iklim değişikliği” konusunda (59) G4 (%30,5) gazetesinde olduğu, onu “turizm” konusundaki (43) haberlerle G6 (%41,8) gazetesinin takip ettiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlar “Tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberleri ne kadar yer almıştır?” araştırma sorusunu yanıtlar niteliktedir.

Tablo 2. Konuya İlişkin Haberlerin Yer Aldığı Gazete Kategorileri

Kategori	N	%
Ekonomi	38	20,3
Gündem	35	18,7
Dünya	28	14,9
Seyahat	27	14,6
Kültür-sanat	10	5,3
Bilim-teknoloji	10	5,3
Yaşam	9	4,8
Yerel	7	3,7
Köşe Yazısı	5	2,6
Diğer (hayvanlar-çevre, futbol, sigorta, kaos, güncel, finans, pazar, roza)	18	9,8
Toplam	187	100

Tablo 2 incelendiğinde haberin yer aldığı kategori teması altında incelenen 187 tane haberin çoğunlukla ekonomi (%20,3) ve gündem haberleri (%18,7) kategorilerinde, en düşük oranda ise köşe yazısı (%2,6) haberlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlar tirajı en yüksek 10 Türkçe gazete yayınında iklim değişikliği ve turizm haberleri gazetesinin hangi başlığında verilmiştir?" araştırma sorusunu yanıtlamaktadır.

Tablo 3. İklim Değişikliği, Küresel Isınma ve İlgili Kurumların Konu Edildiği Haber İçeriklerinin Konulara Göre Dağılımı

Sağlık	Tropikal hastalıklar, hastalıklarda artış, kalp hastalıkları, salgın hastalıklar, eko-anksiyete, cilt kanseri, insan davranışı
Canlı Türlerine Etkisi	Nesli tehlikede olan balıklar, sıcaklığın balık sezonuna etkisi, biyoçeşitlilik kaybı, kuşların yaşam alanlarının daralması, arılar üzerindeki etkisi, insan nesli üzerindeki etkisi, flamingolar
Afetler	Sel felaketleri, orman yangınları
Su	Su kaynaklarının azalması, kuraklık, su krizi
Atık	Petrol sızıntısı, sıfır atık, atık su deşarjı, deniz atıkları, dip çamuru
Sera Gazı Salınımı	İsrail/sıvı nitrojenle çalışan klima
Karbon Emisyonu	Karbonsuzlaşma, okyanus asitlenmesi, karbon salınımı
Sıcaklık Artışı	Hava sıcaklıkları
Buzulların Erimesi	Buzul çağı
Enerji	Yenilenebilir enerji, yeşil enerji, temiz enerji, yeşil dönüşüm
Diğer	Kentsel tarım, hava kirliliği, Yemeksepeti, "aklımdaki yarın" podcast, farkındalık eğitimi, çevre temizliği seferberliği, genel etkileri, araştırma sonuçları

"İklim değişikliği", "küresel ısınma", "Kültür ve Turizm Bakanlığı", "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı" anahtar kelimeleriyle erişilen haber içeriklerinin konulara göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir. Haber konuları sağlık, canlı türlerine etkisi, afetler, su, atık, enerji, sera gazı salınımı, karbon emisyonu, buzulların erimesi, sıcaklık artışı ve diğer konular olarak sınıflandırılmıştır. Haberlerle ilgili en çok dikkat çeken kısım içeriklerin iklim değişikliğinin mevcut ve olası etkileri bağlamında oluşturulması, iklim değişikliğinin nedenlerine çok fazla değinilmemiş olmasıdır (Tablo 3).

Tablo 4. Turizm ve Turist Konularının Yer Aldığı Haber İçerikleri

Tanıtm	Bodrum, Filipinler, Venezuela, Azerbaycan, Agroturizm, Turizm Araştırma Geliştirme Platformu (TU-AR)
Turizm Hizmetleri	Şampanya krizi, robot garsonlar, her şey dahil sisteme yönelik eleştiri
Restorasyon ve Kazı	Kız kulesi, Tekirdağ-Perinthos Antik Kenti, Nemrut Krater Gölü ve Kalderası, Elâzığ Gümüşçay Kanyonu, Batman Han Deresi Kanyonu, Elâzığ Dipsiz Göl, Trabzon Alicin Manastırı, Konya Sarayönü
Turizm Destinasyonlarına Yönelik ilgi	Nemrut Dağı, Batman /Sosan /Mereto Dağı Yaylaları, Sivas/ Aygır Gölü, Edremit-Şahinderesi Kanyonu, Tokat, Malatya Günpınar Vadisi, Tokat Ballica Mağarası, Kastamonu Kanyonları, Giresun Göksu Travertenleri
Diğer	Sezona ilişkin değerlendirme, güvenlik sorunları-seyahat kısıtlaması, festival, anma programı, turizm istatistikleri, orman yangını, çalışma sezonunun uzaması, su seviyesinde düşme, sıcaklık artışı, lüks turizm, denizin renginin değişmesi

"Turizm" ve "turist" anahtar kelimeleri kullanılarak elde edilen haber içeriklerinin konularına göre dağılımına ilişkin Tablo 4'te verilen bulgulara göre erişilen haberler tanıtım, turizm hizmetleri, restorasyon ve kazı çalışmaları, turizm destinasyonlarına yönelik ve diğer (turizm istatistikleri, turizm faaliyetleri gibi) konulardan oluşmaktadır. Söz konusu haberlerin içerik bakımından çoğunlukla tanıtım ve turizme kazandırma odaklı olduğu, iklim değişikliği vb. konular bakımından bir içeriğin olmadığı fark edilmiştir.

Tablo 5. İklim Değişikliği ve Turizmin Konu Edildiği Haberlerin Özellikleri

Anahtar Kelime	Haber Başlığı	Haberin Konusu	Etki Alanı	Gazete	Bulunduğu Kategori
İklim Değişikliği	Yeşil dönüşüm seferberliği	Enerji	Korunan alanlar	G1	Ekonomi
	Konya'da göller kurudu, kuşların yaşam alanları daraldı	Canlı türleri üzerindeki etkisi	Konya Düden Gölü	G1	Yaşam
	Avrupa'da iklim değişikliği son yılların en yoğun orman yangınlarına yol açıyor	Biyçeşitlilik	Korunan alanlar	G3	Dünya
	Mevsimsel beslenme kalp krizi ve kansere karşı koruyor	Sağlık / kalp sağlığı	Antalya, Toprak ve Kalp Sağlığı' söyleşisi	G6	Beden Sağlığı Haberleri
	İklim değişecek, aralık ayında denize gireceğiz, Karadeniz'e yatırım yapın'	Bölgesel yatırım	Türkiye	G3	Gündem
	Avustralya'da iklim değişikliği nedeniyle biyçeşitlilik azalıyor: Çok sayıda tür yok olma tehlikesiyle karşı karşıya	Biyçeşitlilik	Avustralya Çevre Durum Raporu	G5	Yaşam
Turizm	Doğal güzelliği büyülüyor!	Turizm destinasyonuna etkisi	Kastamonu kanyonları	G6	Seyahat haberleri
	Su seviyesinde düşme	Turizm destinasyonuna etkisi	Isparta	G5	Ekonomi
İklim Değişikliği ve Turizm	Uludağ için tehlike çanları çalıyor	Kış turizmüne etkisi	Turizm türüne etkisi	G3	Gündem
	Turizmde iklim değişikliği hazırlığı	Turizme yönelik genel etkisi	Turizme etkisi	G1	Ekonomi
Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kültürel mirasımızı beraber Koruyacağız	Turizme yönelik genel etkisi	Kentimiz İzmir Derneği, "Kültürel Mirasın Korunmasında Daha Güçlü Bir Sivil Toplum" projesi	G4	Kültür-sanat haberleri
Anahtar Kelimelerin Geçmediği Haberler	Kuraklık 113 milyon yıllık dinazor ayak izlerini ortaya çıkardı	Turizm destinasyonuna etkisi	Dünyadan örnekler	G4	Dünya
	Kuraklık krizi büyüyor: 113 milyon yıllık dinazor izleri ortaya çıktı!	Turizm destinasyonuna etkisi	113 milyon yıllık dinazor izleri	G1	Dünya

İklim değişikliği ve turizmin konu edildiği haberlerin özellikleri, "iklim değişikliği", "turizm", "iklim değişikliği ve turizm", "Kültür ve Turizm Bakanlığı" ve "Anahtar Kelimelerin Geçmediği Haberler" olarak kategorilendirilmiştir. Alt kategoriler ise turizm destinasyonuna etkisi (4), korunan alanlar (2), turizme yönelik genel etkisi (2), enerji (1), biyçeşitlilik (1), sağlık (1) konularından oluşmaktadır. İklim değişikliği ve turizm konusunun hem kavramsal hem de içerik olarak yer aldığı iki haber ise iklim değişikliğinin turizme etkisi üzerinedir. Söz konusu haberlerin, toplam haber metinlerinin dağılımlarıyla paralellik gösterdiği söylenebilir (Tablo 5). İklim değişikliği ve turizm temasındaki haber metinleri incelendiğinde konunun doğrudan turizm-iklim değişikliği odaklı değil dolaylı olarak ele alındığı görülmektedir. Örneğin iklim değişikliği kavram temasında ele alınan sağlığa yönelik bir haber metninde iklim değişikliğinin genel etkilerine değinilmiş, bir turizm destinasyonu olarak Antalya'nın iklim krizinin çözümünde etkili olması gerektiği ifade edilmiştir;

“İklim değişikliği şu an dünyanın en büyük sorunudur. Bireysel, toplumsal ve ülkeler olarak herkes elini taşın altına koymalıdır. Küresel ısınma yüzünden sel, heyelan, orman yangını gibi afetlerin sayısı artıyor. İklim değişikliği; tarım, orman ve bitki örtüsü, temiz su kaynakları, insan sağlığı ve biyolojik çeşitliliği doğrudan veya dolaylı olarak çeşitli şekillerde etkileyebilmekte” diye konuştu. Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin iklim değişikliği konusunda harekete geçen belediyelerden biri olduğuna dikkat çeken Dr. Şahin, “Antalya, turizmin başkenti olduğu gibi iklim krizinin çözümünde de başkent olmalıdır” dedi.”

Haber taraması sonucu elde edilen iklim değişikliği-turizm haberleri içerisinde haber metninde bu çalışma kapsamında dikkate alınan anahtar kelimeler yer almamasına rağmen, çalışmanın kapsamında yer alacak nitelikte olan haber metinleriyle karşılaşılmıştır. Nitekim ilgili iki haber içerik olarak doğrudan iklim değişikliğinin turizm destinasyonu üzerindeki etkisine değinmektedir;

“Kuzey Yarımküre, 2022 yazını rekorları alt üst eden aşırı sıcaklar ve tarihi kuraklıklarla yüzleşerek geçiriyor. Haftalardır aralıksız süren sıcak hava dalgaları ve kuraklık, sadece ölümlere ve tahliyelere neden olmadı. Nehirlerin ve göllerin kuruması gemi taşımacılığını aksattı, canlıların yaşamını tehdit etti ve tüm bunların yanında, suya gömülmüş bazı ‘batık hazinelerin’ su yüzüne çıkmasını sağladı.”

İklim değişikliği ve turizm konusunun hem kavramsal hem de içerik olarak yer aldığı haber metinlerinde (2) doğal çevrede gözlemlenen değişimlerin iklim değişikliği etkisiyle olup olmadığı ve iklim değişikliğinin turizm üzerindeki genel etkilerine yönelik değerlendirme odaklı haber aktarımı söz konusudur. İlgili haber metinlerinin ilkinde son yıllarda Bursa-Uludağ’ın çayırları, su kaynakları ve kayalık alanlarında gerçekleşen değişimlerin küresel ısınmanın etkisi altında olup olmadığına ilişkin değerlendirmeler bulunmaktadır;

“Kış turizminin gözdesi Uludağ’da tehlike çanları çalıyor. Küresel iklim değişikliğinin yanı sıra, gelişigüzel piknikler, yürüyüşler, kamplar ve etkinliklerle 35 yılda çayırlarda azalma, kayalık alanlarda artış, su kaynaklarında ise daralma olması korkutuyor. Bir başka çarpıcı olayın da su yüzeyleriyle ilgili olduğunun altını çizen Özsoy, “Biz bu yaptığımız çalışmada su yüzeylerinde de azalmalar gördük. Uludağ’da 9 tane göl var. Bunların bazıları yazın kuruyor, bazıları yazın dahi su barındırıyor. Bu her daim su barından göllerdeki su çeperinde daralmalar var. Bunun da iyi araştırılması lazım. Acaba yıl bazında 2019’da aldığımız görüntü de mi böyleydi, yoksa gerçekten küresel ısınma kaynaklı su yüzeyleri mi azalıyor bunun mutlaka araştırılması gerekiyor” diye konuştu.

İklim değişikliği ve turizm konusunun bir arada ele alındığı diğer haber metninde Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın iklim değişikliğinin turizm sektörüne etkilerinin araştırılmasına ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır;

“Bakanlığımızca iklim değişikliğinin turizm sektörüne etkilerinin detaylı bir şekilde araştırılmasına ve alınacak politika ve uygulama önlemlerinin ortaya konulmasına yönelik rapor hazırlanması çalışmaları da son hızla devam etmekte olup raporların tamamlanmasını takiben ortaya çıkacak politika ve uygulama önerilerinin hazırlanacak eylem planları kapsamında uygulamaya geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu çalışmaların sonrasında turizm sezonunun kaymasına, iklim değişikliğinin etkilerinin kış/kayak turizmine ve ekoturizme etkilerine ilişkin gösterge ve planlama ilkeleri ortaya çıkarılacak ve bu ilkeler doğrultusunda gerekli planlama çalışmaları yürütülecektir.

Yapılan analizler sonucunda Türkçe gazete yayınlarında iklim değişikliği konusunun gündemde olmasına rağmen çoğunlukla bilgilendirme, durum tespiti ve tavsiye niteliğinde içeriklerden oluştuğu; haberlerin aktarımında iklim değişikliğinin nedenleri ve etkileri kapsamında konunun önemine ve aciliyetine vurgu yapan çok yönlü bir bakış açısının kısıtlı olduğu fark edilmiştir.

Diğer taraftan bu araştırmaya konu olan iklim değişikliği ve turizmin bir arada ele alındığı haberlerinse yok denecek kadar az olduğu tespit edilmiştir. İklim değişikliği ve turizm ilişkisinin yoğun olarak hissedilmeye başlandığı bu dönemlerde, ulusal medyanın konuyu henüz yeterince gündemine almamış olması, alınması gereken önlemlerin ve çözüm önerilerinin zamanında hayata geçirilmemesine neden olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

İklim değişikliğinin bugün birçok alanı (tarım, gıda güvenliği, su kıtlığı, doğal afetler, sanayi, ekonomi vb.) ciddi şekilde etkilediği gibi turizm sektörünü de etkilediği açıktır. Günümüzde etkileri giderek artan iklim değişikliğinin, bilimsel çalışmaların ve konferansların yanı sıra küresel gündemin de en önemli konularından biri haline gelmiştir. Bilimsel çalışmaların ve uluslararası kuruluşların yaptığı konferansların güvenilir bir şekilde kitlelere ulaşması, iklim değişikliği konusunda toplumsal bir farkındalığın oluşması açısından önem arz etmektedir. Bu noktada toplumun hemen hemen her kesimine ulaşan kitle iletişim araçları ise bilginin aktarılmasında kilit rol oynamaktadır. Kitle iletişim araçlarından olan gazetelere ilgi, büyük bir kesimin geçmişten gelen bir alışkanlığı sayesinde. İnsanların gazete okuma alışkanlığı günümüzde internet ortamında yayınlanan gazete içeriklerine yönelmiştir. Dolayısıyla gazeteler internet ortamına taşınsa da henüz popülerliğini kaybetmemiş ve insanlar tarafından takip edilen önemli kitle iletişim araçlarıdır. Bu nedenle gazetelerde yayınlanan haberlerin de birçok kanaldan geniş kitlelere ulaştığını söylemek mümkündür.

Gazete haberlerini içerik olarak inceleyen bu araştırma sonucunda iklim değişikliği ve turizm konularının birlikte geçtiği haber sayısının 13 ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Haberlerden hiçbirinin “manşet” olarak ifade edilen gazete bölümünde yer almadığı, ulaşılan haberlerin çoğunlukla ekonomi ve gündem haberleri kategorilerinde yer aldığı saptanmıştır. İklim değişikliği ve turizmin konu edildiği haber metinleri incelendiğinde konunun doğrudan turizm-iklim değişikliği odaklı değil de dolaylı olarak ele alındığı belirlenmiştir. İklim değişikliği ve turizm konusunun hem kavramsal hem de içerik olarak yer aldığı iki haber ise iklim değişikliğinin turizm türlerine etkisi üzerine olduğu tespit edilmiştir. İklim değişikliğinin işlendiği haberler daha çok kuraklık, orman yangınları, biyoçeşitlilik kaybı, insan sağlığı ve canlı türleri üzerindeki etkisi şeklinde olmuştur. Turizmin işlendiği haberler daha çok turizm destinasyonları özelinde ele alınmıştır. İklim değişikliği ve turizm haberleri ise daha çok iklim değişikliğinin turizm üzerindeki etkisine (örneğin kış turizmine, kıyı turizmine etkisi vb.) yönelik olmuştur. Haber medyasında iklim krizini inceleyen önceki bir araştırmada, iklim krizinin medyada kendine yeterince yer bulabildiğini, ancak bunların toplumsal farkındalık oluşturacak kadar gündemde kalmadığını belirlemiştir. Söz konusu araştırmanın bir diğer tespiti ise iklim krizi gibi haberlerin daha çok doğal felaketler sonrasında yapıldığını saptamıştır (Uzunoglu ve Karaca, 2021). Bu sonuçlar mevcut araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Kitle iletişim araçlarında turizm ve iklim değişikliğini inceleyen bir araştırmada ise konuya ilişkin gazete haberlerin ülkemizdekilerin aksine nicelik açısından çok fazla haber olduğunu tespit etmiştir (Martin, Lopez ve Amelung, 2015). Birçok ülkenin gazete yayınlarını inceleyen bir araştırmada, iklim değişikliği ve turizm hakkında en fazla gazete haberinin İngiltere ve Avusturalya’da yapıldığını belirlemiştir (Ma ve Krilenko, 2019). Ülkelere ve hatta gazetelere göre değişen bu konudaki haber sayılarının politik ve siyasi düşüncelerden etkilendiğine yönelik bir görüş ifade edilmektedir (Bohr, 2020).

Ulusal ve yerel basın, iklim değişikliğine yönelik ilgisini artırmak, iletişim sağlamada son derece etkili bir bilgilendirme yöntemidir. Gelişmiş ve büyük kentlerde iklim değişikliğiyle ilgili bilgi edinmek daha kolayken, küçük yerleşimlerde imkanlar açısından daha kısıtlı ve zordur.

Yapılan araştırmalar da toplumun hemen tüm kesiminde iklim değişikliği konusundaki bilgi açılığını göstermiştir. Bu açıdan medyanın konuya olan ilgisinin artırılması, toplumun konu hakkında bilgilendirilmesi ve tepkisini ortaya koyması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu noktada medya görevlilerine de büyük bir sorumluluk düşmektedir. Medyanın katkısını sağlamak için öncelikle medya görevlilerinin bu konularda bilgilendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Sorumluluk bilinciyle hareket eden görevliler sonrasında bu konularda toplumun dikkatini çekmek adına daha önce de bahsedilen Birleşmiş Milletler İklim Eylemi (2022) raporunda, iklim değişikliği ile ilgili daha etkili ve güvenilir içerik oluşturmak için öneride bulunan üç kritere odaklanabilirler.

Gazeteler veya genel olarak medya, topluma daha çok küresel iklim değişikliğinin sonuçlarını haber yapmakta ve göstermektedir. Örneğin, sel felaketi veya orman yangını sonrası yaşanan tahribatlar, kaybedilen canlar ve benzeri içerikler gibi bir yerde meydana gelen olaylardan bahsedilmektedir. Bunlarla beraber verilmesi gerektiği düşünülen haberlerin iklim değişikliğinin nedenleri ve alınması gereken önlemleridir. İnsanların, yaşanan sel felaketinin nedenini ve hem bireysel hem de toplumsal olarak olası çözüm önerilerine nasıl katkıda bulunacağını öğrenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Kış turizm sezonunun geç açıldığına yönelik haber yapılması ile kış turizm sezonunun küresel ısınmadan dolayı yaşanan iklim değişikliğinden kaynaklı geç açıldığına haber yapılması okuyucu açısından aynı etkiyi yaratamayabilir. Bu haberleri okuyan bir kayak turisti olduğu varsayılırsa, bu durumda ancak ikinci haberdeki gibi bir içerik okursa farkındalık düzeyi artmaya başlayabilir. Örneğin haberi “kış turizm sezonu, turizm faaliyetlerinin de neden olduğu küresel ısınmadan dolayı yaşanan iklim değişikliğinin her geçen yıl etkisini daha şiddetli göstermesinden dolayı bu sene daha geç açılacaktır” şeklinde okuyan bir turist kendisini bu durumdan sorumlu hissetmesini sağlayacak bir içeriğe sahip biçimde hazırlamak çok daha etkili olabilir. Sonuç olarak, konunun muhataplarına önemli mesajlar vermesi açısından dikkat çekici bir haber başlığının yanı sıra sorunun ve soruna ilişkin çözüm önerilerinin yer aldığı etkili bir içeriğin de oluşturulması önerilmektedir. Bu araştırmada kitle iletişim araçlarından online Türkçe gazete yayınlarında iklim değişikliği ve turizm konularının nasıl ele alındığını belirlemeye çalışılmıştır. Belirlenen gazetelerin web sitelerinde paylaşılan haberler bir aylık süreyle takip edilmesi, araştırmamanın sınırlılığı olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda ileriki araştırmalarda daha uzun bir süre seçilebilir ve haber kanallarının da konuya yönelik içerikleri incelenebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Amelung , B., Nicholls, S. and Viner, D. (2007). Implications of Global Climate Change for Tourism Flows and Seasonality. *Journal of Travel Research*, 45, 285-296.

Aydemir, B. ve Şenerol, H. (2014). İklim Değişikliği ve Türkiye Turizmüne Etkileri: Delfi Anket Yöntemiyle Yapılan Bir Uygulama Çalışması. *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(31), 381-416.

- Aygün, A. and Baycan, T. (2020). A Critical Analysis of Turkey's Tourism Strategy Plan (2023) Based on The Key Factors in Mitigation And Adaptation to Climate Change. *TOLEHO*, 2(2), 48-61.
- Başarır, Ç. ve Çakır, Y. N. (2015). Causal Interactions between CO2 Emissions, Financial Development, Energy and Tourism. *Asian Economic and Financial Review*, 5(11), 1227-2138.
- Bayazıt, S. (2018). İklim Değişikliği ve Turizm İlişkisinin Türkiye İç Turizmi Açısından İncelenmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 221-231.
- Becken, S. and Hay, J. (2007). *Tourism and Climate Change: Risks and Opportunities*. Oevedon: Channelview Publications.
- Becken, S., Whittlesea, E., Loehr, J. and Scott, D. (2020). Tourism and Climate Change: Evaluating The Extent of Policy Integration. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(10), 1-22.
- Berrittella, M., Bigano, A., Roson, R. and Tol, R. (2005). A General Equilibrium Analysis of Climate Change Impacts on Tourism. *Tourism Management*, 27, 913-924.
- Birleşmiş Milletler İklim Eylemi. (2022). *İklim Değişikliği İletişimi*. <https://www.un.org/en/climatechange/communicating-climate-change> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 16.10.2022)
- Buckley, R. (2008). Climate Change: Tourism Destination Dynamics. *Tourism Recreation Research*, 33, 354-355.
- Buckley, R. (2011). Tourism Under Climate Change: Will Slow Travel Supersede Short Breaks? *AMBIO A Journal of the Human Environment*, 40, 328-331.
- Bohr, J. (2020). Reporting on Climate Change: A Computational Analysis of U.S. Newspapers and Sources of Bias, 1997–2017. *Global Environmental Change*, 61, 1-12.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.
- Demiralp, M. (2022). İklim Değişikliğinin Turizm Üzerine Etkisi. *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi*, 1(2), 251-272.
- Demircan, M., Turan, N., Arabacı, H., Coşkun, M., Türkoğlu, N. ve Çicek, İ. (2016). Gündem Belirleme Modeline Göre Yazılı Basındaki İklim Değişikliği Haber ve Köşe Yazılarının Analizi. *TUCAUM 2016 Uluslararası Coğrafya Sempozyumu* (s. 56-65). Ankara: TÜCAUM.
- Dube, K. and Nhamo, G. (2019). Climate Change and Potential Impacts on Tourism: Evidence from the Zimbabwean Side of the Victoria Falls. *Environment, Development and Sustainability*, 21(4), 2025-2041.
- Dubois, G. and Ceron, T. (2006). Tourism and Climate Change: Proposals for A Research Agenda. *Journal of Sustainable Tourism*, 14, 399-415.
- Gössling, S. (2009). Carbon Neutral Destinations: A Conceptual Analysis. *Journal of Sustainable Tourism*, 17, 17-37.
- Gössling, S. and Buckley, R. (2016). Carbon Labels in Tourism: Persuasive Communication? *Journal of Cleaner Production*, 111, 358-369.
- Gössling, S. and Hall, C. M. (2006). *Tourism and Global Environmental Change: Ecological, Social, Economic and Political Interrelationships*. New York: Routledge.

- Hall, C. M. (2008). Tourism and Climate Change-Knowledge Gaps. *Tourism Recreation Research*, 33(3), 339-350.
- Hall, C. M., Scott, D. and Gössling, S. (2011). Forests, Climate Change and Tourism. *Journal Herit Tourism*, 309-323.
- Hares, A., Dickinson, J. and Wilkes, K. (2010). Climate Change and The Air Travel Decisions of UK Tourists. *Journal of Transpor Geography*, 18, 466-473.
- Hinsliff, G. (2006). Ten Years to Save the Planet from Mankind. *The Observer*. <https://www.theguardian.com/politics/2006/oct/29/greenpolitics.economy> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 21.12.2022).
- <https://www.turizm gazetes i.com/haber/iklim-degisikligimin-turizme-etkisi-akdeniz-yine-favori-tatil-mevsimi-degisecek/83418> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 01.10.2022).
- <https://www.iklimin.org/wp-content/uploads/2020/10/%C4%B0klim-De%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Fi-Ulusal-%C4%B0leti%C5%9Fim-Stratejisi-ve-Plan%C4%B1.pdf>. adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 10.10.2022).
- https://www.gazeteler.tv/tiraj_raporu.php adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 20.06.2022).
- IPCC. (2014). *Climate Change 2014: Synthesis Report. In Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (Eds. R.K. Pachauri and L.A. Meyer)*. Geneva: PCC.
- IPCC. (2022). *Reports*. <https://www.ipcc.ch/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi:10.09.2022).
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kümbetoğlu, B. (2020). *Niteliksel Araştırmalarda Analiz. Birinci Basım*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lenzen, M., Sun, Y., Faturay, F., Ting, Y., Geschk, A. and Malik, A. (2018). The Carbon Footprint of Global Tourism. *Nature Climate Change*, 8(6), 522-528.
- Li, H., Song, H. and Li, L. (2016). A Dynamic Panel Data Analysis of Climate and Tourism Demand. *Additional Evidence*, 56(2), 158-171.
- Lopes, E. R. and Simoes, J. T. (2019). Tourism and Climate Changes: Bibliometric Analysis. *Tourism and Hospitality International Journal*, 13(1), 131-158.
- Ma, S. and Krilenko, A. P. (2019). Climate Change and Tourism in English-Language Newspaper Publications. *Journal of Travel Research*, 59(2), 1-15.
- Martin, M. B., Lopez, X. A. ve Amelung, B. (2015). Tourism, Climate Change and The Mass Media: The Representation of The Issue in Spain. *Current Issues in Tourism*, 19(2), 174-198.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber (Çev: S. Turan)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Scheelhaase, J. D. and Grimme, W. G. (2007). Emissions Trading for International Aviation-An Estimation of the Economic Impact on Selected European Airlines. *Journal of Air Transport Management*, 13(5), 253-263.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Scott, D., Gössling, S. and Hall, C. M. (2012). International Tourism and Climate Change. *Wiley interdisciplinary reviews: Climate Change*, 3(3), 213-232.

- Scott, D., Gössling, S. and Freitas, C. (2008). Preferred Climate for Tourism: Case Studies from Canada, New Zealand and Sweden. *Climate Research*, 38, 61-73.
- Scott, D., Hall, C. M. and Gössling, S. (2019). Global Tourism Vulnerability to Climate Change. *Annals of Tourism Research*, 77, 49-61.
- Scott, D., Peeters, P. and Steffan, G. (2010). Can Tourism Deliver its “Aspirational” Greenhouse Gas Emission Reduction Targets? *Journal of Sustainable Tourism*, 18(3), 393-408.
- Sevim, B. ve Ünlüönen, K. (2010). İklim Değişikliğinin Turizme Etkileri: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 43-66.
- Steiger, R., Scott, D., Abegg, B., Pons, M. and Aal, C. (2019). A Critical Review of Climate Change Risk for Ski Tourism. *Current Issues in Tourism*, 22(11), 1343-1379.
- Tekinalp, Ş. ve Uzun, R. (2004). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Türkeş, M. (2013). *İklim Verileri Kullanılarak Türkiye'nin Çölleşme Haritası Dokümanı Hazırlanması Raporu*. Ankara: Orman ve Su İşleri Bakanlığı.
- UNFCCC. (2022). *UN Climate Change news*. <https://unfccc.int/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi:04.09.2022).
- UNWTO and UNEP. (2008). *Climate Change and Tourism – Responding to Global Challenges*. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284412341> adresinden alındı (Erişim Tarihi:09.21.2022).
- UNWTO-ITF. (2019). Transport-related CO2 Emissions of the Tourism Sector: Modeling Results. *World Tourism Organization and International Transport Forum*. Madrid, Spain: World Tourism Organization.
- Uzunoğlu, S. ve Karaca, H. S. (2022). *Haber Medyasında İklim Krizi*. News Lab Turkey (nl): <https://www.newslabturkey.org/haber-medyasinda-iklim-krizi/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 02.11.2022)
- WTTC. (2021). *A Net Zero Roadmap For Travel and Tourism*. https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/WTTC_Net_Zero_Roadmap.pdf adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.09.2022).